

MINNA RAUAS, YTM
projektitutkija
minna.rauas@tuni.fi

MIKKO SALASUO, VTT
talous- ja sosiaalhistorian dosentti
Helsingin yliopisto
Suomen Icehearts ry:n erityisasiantuntija
mikko.salasuo@helsinki.fi

Kuva: Antero Aaltonen

Ammattietiikka on koko liikunta-alan asia

Eettinen koodisto antaa välineitä oikean ja väärän tunnistamiseen.

DEMOKRATIA, REILUUS, AVOIMUUS TAI YHDENVERTAISUUS eivät ole myötäsyntisiä ominaisuuksia, joita ihmiset tuovat mukanaan liikunta-alalle (...) Toiminta on eettisesti kestävä, kun toimintaa ohjaavat periaatteet ovat yhteisesti sovituja ja kun niitä pyritään noudattamaan. (Anttonen 2022.)

Liikunnan ja urheilun eettiset ongelmat ovat puhuttaneet 2000-luvulla: ihmisoikeusrikkomukset, vallan väärinkäytökset, lasten ja nuorten epäasiallinen kohtelu, ongelmat tasa-arvossa, vähemmistöjen asema, rasismi, huonot hallintotavat, korruptio ja tutkijoiden häirintä. Tätä listaa voisi jatkaa pitkään. Ongelmat kielivät siitä, ettei liikunnassa ja urheilussa ole ajantasaista ja jaettua eettistä ajattelua ja ymmärrystä. Yhtäällä toimitaan vastuullisesti ja eettisesti, kun taas toisaalla ei osata tai haluta nähdä epäkohtia.

Eettisten kysymysten haasteellisuus tulee esiin esimerkiksi Liikunnan ja urheilun eettiset periaatteet -tutkimushankkeen loppuraportissa (Oja & Lehtonen 2024). Raportin mukaan eettiset haasteet liikunnassa ja urheilussa koskevat yhtä lailla johtamista, hallintoa ja valtion normiohjausta kuin eettisen pohdinnan jalkauttamista ja juurruttamista ruohonjuuritasolle. Mary Douglassin (1986) käsittein liikunta ja urheilu on instituutio, jonka ajattelussa eettisellä pohdinnalla ei ole vakiintunutta paikkaa. Liikunnan ja urheilun eettisyys on usein subjektiivista ja valikoivaa sekä tilanne- ja yksilökohtaista. Hallinnon tasolla tehdyt eettiset linjaukset eivät siirry käytännön liikunta- ja urheilutoimintaan (mm. Mikkonen & Oja 2024).

Eettistä pohdintaa liikunnassa ja urheilussa on pyritty läpi 2000-luvun herättelemään ylhäältä alaspäin suuntau-

tuvalta ohjauksella, kuten lainsäädännöllä, valtionhallinnon ohjeilla ja kansainvälisillä sopimuksilla. Vuonna 2022 Nuoriso- ja Liikunta-alan asiantuntijat (NUOLI) ry., Suomen Ammattivalmentajat (SAVAL) ja Suomen Liikunnan Ammatillaiset (SLA) ry. käynnistivät yhteistyöhankkeen (LEO), jossa liikunta-alan etiikkaa lähestytään ammattieettisenä kysymyksenä. Lähestymistapa poikkeaa ylhäältä alaspäin suunnatusta ohjauksesta, sillä ammattijärjestöt ja ammatillisten edunvalvontajärjestöt asemoituvat pikemminkin liikunta-alalla toimivien työntekijöiden vertaisiksi tai palvelijoiksi kuin etäisiksi hallinnon edustajiksi.

Tässä artikkelissa käsittelemme liikunta-alan ammattieettisen koodiston valmistelua ja koodiston tarkoitusta. Lisäksi tarkastellaan sitä, miten koodisto voi edistää eettistä ajattelua liikunta-alalla. Artikkelin lähteenä hyödynnetään samanaikaisesti liikunta-alan ammattieettisen koodiston kanssa julkaistua artikkelikokoelmaa *Viisautta ja välittämistä – Liikunta-alan ammattieettinen koodisto ja näkökulmia eettisiin kysymyksiin* (Salasuo & Rauas 2025). Antologiassa 12 liikuntaa ja urheilua hyvin tuntevaa asiantuntijaa kirjoittaa liikunnan ja urheilun eettisestä ajattelusta ja siihen liittyvistä teemoista.

Kahden vuoden yhteistyöprosessi

Liikunta-alan ammattieettinen koodisto tehtiin alan toimijoita osallistavana prosessina. Koodiston toteutuksesta vastasi LEO-hankkeen ohjausryhmä, johon kuuluivat **Raino Nieminen** (puheenjohtaja, Saval), **Marko Kananen** (Suek), **Jari Kanerva** (LTS), **Eerika Laalo-Häikiö** (Urheiluopistot), **Johanna Manninen** (SLA), **Kari Partanen** (Kamk), **Petteri Piirainen** (Nuoli), **Katariina Varjonen** (Nuoli), **Lasse Räisänen** (Nuoli), **Mikko Salasuo** (HY/Icehearts) ja **Mikko Simula** (JYU). **Minna Rauas** osallistui asiantuntijan roolissa ohjausryhmän työskentelyyn ja vastasi koodiston kirjoittamisesta.

Liikunta-alan ammattieettisen koodiston valmistelussa hyödynnettiin aihetta käsittelevää tutkimuskirjallisuutta, ihmisoikeussopimuksia, lainsäädäntöä, kansainvälisiä liikuntaa ja urheilua koskevia sopimuksia sekä asiantuntijoilta kerättyä tietämystä. Työn tukena oli **Erja Anttosen** (2022) tekemä opinnäytetyö Delfoi-paneelin hyödyntämisestä liikunta-alan ammattieettisen koodiston laatimisessa.

Aineiston kerääminen koodistoa varten käynnistyi syksyllä 2023. Menetelmänä käytettiin Delfoi-paneelia, jonka kokoamisessa hyödynnettiin asiantuntijamatriisia. Matriisia hyödyntäen paneeliin valittiin monipuolinen asiantuntijajoukko. Siihen kutsuttiin kaikkiaan 23 liikunnan ja urheilun asiantuntijaa. Heiltä saatu tieto oli pohjana koodiston laatimisessa. Valmisteluprosessin loppuvaiheessa koodisto lähetettiin lausuntokierrokselle laajalle joukolle liikunta-alan toimijoita. Viimeisten muokkausten jälkeen LEO-hankkeen ohjausryhmä hyväksyi koodiston lopullisen sisällön.

Koodiston sisältö, muoto ja näkökulmat muovautuvat osallistavassa prosessissa. Lopputulos onkin liikunta-alan itsensä kalibroima eettinen kompassi. Seuraavaksi edessä

on eettisen koodiston ja sen arvopohjan juurruttaminen liikunta-alan arkisiin käytäntöihin. Nähtäväksi jää, onko liikunta-alan maaperä vastaanottavaisempi eettiselle pohdinnalle, kun se tulee yhteisöltä itseltään, ammattijärjestöiltä ja ammatillisilta edunvalvontajärjestöiltä – vertaisilta ja palveluorganisaatioilta.

Eettisen pohdinnan perusta rakentuu vuoropuhelussa

Ammattieettisessä koodistossa liikunta-alaa käsitellään toimialana ja siellä toimivien henkilöiden ammattialana. Koodiston johdanto-osassa todetaan, että se on suunnattu liikunta-alan toimijoille ja liikunta-alan tehtävissä toimiville ammattilaisille. Lisäksi todetaan, että koodisto rakentaa liikunta-alalle yhteistä ammattieettistä perustaa. Nämä ilmaiset on tarkoitettu korostamaan, että ammattieettinen koodisto on laadittu koskemaan koko liikunnan alaa ja jokaista siellä toimivaa henkilöä.

Ammattieettinen koodisto kertoo suhtautumisesta työhön. Se antaa jaetun perustan pohdintaan oikeasta ja väärästä. Ammattieettistä osaamistaan vahvistetaan koulutautumalla ja kehittämällä ammattieettisiä käytäntöjä omassa toiminnassa ja koko alalla. *Viisautta ja välittämistä* antologiassa kirjoittajat käyvät dialogia eettisen koodiston kanssa. **Mika Hämäläinen** (2025) kirjoittaa: *”eettinen esiymmärrys muodostaa pohjan, jolle eettinen harkinta rakentuu ja eettinen harkinta tarjoaa yksilölle keinon ylittää välittömät eettiset arviot, joita eettinen esiymmärrys tuottaa.”*

Eettisiin kysymyksiin törmää toistuvasti ja eettisiä päätöksiä tehdään siten, että harkinta kiinnittyy ammattialan eettisiin periaatteisiin. Eettiset pohdinnat ovat usein monimutkaisia päättelyketjuja, joiden ymmärtämistä helpottaa, kun tuntee oman ammattialansa eettisen perustan ja vaatimukset.

Liikunta-alan moninaisuus on haaste, mikä tuli esiin ammattieettisen koodiston valmistelussa. Miten tehdä sellaiset eettiset ohjeet, jotka sopivat huippu-urheiluun ja liikkumiseen, vauvauintiin ja seniorijumppaan sekä agilityradalle ja tanssisaliin? Koodistossa ammattilainen nähdäänkin lähinnä kahdessa eri roolissa: A) Hän työskentelee ammattinsa ja tehtäväkuvansa mukaan ymmärtäen toimialan moninaisuuden sekä B) sitoutuu toimenkuvastaan riippumatta yhteisiin arvoihin.

Ammattialan toimintakulttuuri on tärkeä osa eettisen toiminnan toteuttamista. Epäkohtiin puuttuminen vaatii tilanteiden tunnistamista ja tarpeen mukaan puuttumista. Se ei aina ole liikunnan ja urheilun toimintaympäristöissä helppoa. **Marko Kananen** (2025) kirjoittaa liikunta-alan vaikenemisen kulttuurista, jossa ei ole tapana keskustella epäkohdista tai puuttua niihin. Erityinen vastuu onkin johtajilla, päälliköillä ja valmentajilla – kaikilla, jotka voivat asemansa puolesta vaikuttaa toiminnan eettisyyteen (Zacheus 2025). **Kati Lehtonen** (2025) muistuttaa tekstissään, että vallan rinnalla kulkee aina vastuu.

Vallan rinnalla kulkee aina vastuu.

Ammattieettinen koodisto perustelee toimialan olemassaolon (Räikkä ym. 1995). Siinä ammattilaiset nähdään oman alansa asiantuntijoina ja peräänkuulutetaan toiminnan tietoperustaa. Koodisto käsittelee myös työhyvinvointia ja työrauhaa (Erdogan 2025). Koodiston tarkoituksena on vahvistaa liikunta-alan yhteisöllisyyttä, mikä toteutuu parhaiten erilaisuuden tunnustavassa ja erilaisuutta kunnioittavassa dialogissa (Aittola 2007).

Liikunta-alan eettisyys ylittää toimialan ulkopuolelle (Saari 2025). Se on osa pyrkimystä kohti yhdenvertaista ja oikeudenmukaista yhteiskuntaa. Kuten **Niko Vuorinen** (2025) kirjoittaa, ei liikunta-alan toimija ole vain terveyden edistäjä tai liikuntaan liittyvän osaamisen tarjoaja, vaan ihmisen pystyvyyden mahdollistaja ja liikunnan itseisarvon synnyttäjä.

Ammattilainen on toimialansa edustaja

Kun ihminen kohtaa liikunta-alan toimijan, voi hän olettaa saavansa samanlaisen kohtelun kuin muut samassa tilanteessa. Tämä ajatus on sisäänrakennettuna ammatteihin kouluttautumisessa. Sairaanhoidtaja ei erottele potilaitaan ja poliisi sakottaa jokaista ajetun ylinopeuden mukaan. Yksilöllisyyden kunnioittaminen ja puolueeton kohtelu ovat ammattieettisen toiminnan keskeisiä periaatteita. Ne vahvistavat luottamusta ammattialaa kohtaan. Jokainen liikunta-alan toimija on vastuussa ammattialansa maineesta. (esim. Juujärvi ym. 2007.)

Ammatillisen toiminnan vastuullisuus perustuu tietoon, ammatin tuomaan kokemukseen ja työn arvopohjaan (Lindqvist 2003). Ammatti tai toimi on suoja, joka auttaa toteuttamaan alaan sisältyviä tehtäviä ja ylläpitämään eettisiä periaatteita. Avoimen eettisen keskustelun tulee olla sisäänrakennettua, jotta se vahvistaa jokaisen kokemusta oman ammattialan jäsenyydestä. Ammattilaisen ja toimijan tulee työssään toimia ammattialansa periaatteiden mukaan – ei oman moraalinsa tai mieltymystensä mukaan.

Eri ammattialat tekevät paljon yhteistyötä, joten oma ammatillinen identiteetti ja arvopohja on tärkeä resurssi. Etiikan osalta eri alojen toimijat löytävät usein yhtymäkoh-
tia muiden alojen toimijoiden kanssa. Mikäli yhtymäkoh-
tia ei löydy, on syytä tarkastella kriittisesti oman toiminnan
arvopohjaa ja käytäntöjä. Liikunnan ja urheilun toimialalla
on vielä matkaa sellaiseen toiminnan läpäisevään eettiseen
ajatteluun ja pohdintaan, joka tunnustetaan ihmisoikeusso-
pimuksissa, kansainvälisessä ja kansallisessa lainsäädän-
nössä sekä useilla muilla toimialoilla. ♦

LÄHTEET

- Anttonen, E.** 2022. Eettinen osaaminen liikunta-alalla. Suunnitelma Delfoi-paneelin toteuttamiseksi Nuoriso- ja Liikunta-alan asiantuntijat ry:lle. KAMK opinnäytteet. <https://www.theseus.fi/handle/10024/751016>
- Douglas, M.** 1986. How Institution Thinks? NY: Syracuse University Press.
- Erdoğan, S.** 2025. #ParempaaTyöelämääValmentajille. Teoksessa M. Salasuo & M. Rauas (toim.) Viisautta ja välittämistä. Liikunta-alan ammattieettinen koodisto ja näkökulmia eettisiin kysymyksiin. Helsinki: Nuoli ry., 105–111.
- Hämäläinen, M.** 2025. Meistä on eettisiin pohdintoihin. Teoksessa M. Salasuo & M. Rauas (toim.) Viisautta ja välittämistä. Liikunta-alan ammattieettinen koodisto ja näkökulmia eettisiin kysymyksiin. Helsinki: Nuoli ry., 29–36.
- Juujärvi, S., Myyry, L. & Pessa, K.** 2007. Eettinen herkkyyden ammatillisessa toiminnassa. Helsinki: Tammi.
- Kananen, M.** 2025. Avoimuudella ja yhteistyöllä kohti turvallista toimintaympäristöä. Teoksessa M. Salasuo & M. Rauas (toim.) Viisautta ja välittämistä. Liikunta-alan ammattieettinen koodisto ja näkökulmia eettisiin kysymyksiin. Helsinki: Nuoli ry., 71–75.
- Lehtonen, K.** 2025. Valta ja vallankäyttö osana liikunta-alan ammattieettistä koodistoa. Teoksessa M. Salasuo & M. Rauas (toim.) Viisautta ja välittämistä. Liikunta-alan ammattieettinen koodisto ja näkökulmia eettisiin kysymyksiin. Helsinki: Nuoli ry., 77–81.
- Lindqvist, M.** 2003. Ole hyvä. Helsinki: Otava.
- Mikkonen, M. & Oja, S.** 2024. Eettisyyden käsite kansallisissa liikuntapolitiikkadokumenteissa. Teoksessa S. Oja & K. Lehtonen (toim.) Konkreettista, arkista ja subjektiivista Liikunnan ja urheilun eettiset periaatteet -hankkeen loppuraportti. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 10–19.
- Oja, S. & Lehtonen, K. (toim.).** 2024. Konkreettista, arkista ja subjektiivista. Liikunnan ja urheilun eettiset periaatteet -hankkeen loppuraportti. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Räikkä, J., Kotkavirta, J. & Sajama, S.** 1995. Hyvä ammattilainen. Johdatus ammattietiikkaan. Helsinki: Painatuskeskus.
- Saari, A.** 2025. Teoksessa M. Salasuo & M. Rauas (toim.) Viisautta ja välittämistä. Liikunta-alan ammattieettinen koodisto ja näkökulmia eettisiin kysymyksiin. Helsinki: Nuoli ry., 43–51.
- Salasuo, M. & Rauas, M. (toim.).** 2025. Viisautta ja välittämistä. Liikunta-alan ammattieettinen koodisto ja näkökulmia eettisiin kysymyksiin. Helsinki: Nuoli ry.
- Vuorinen, N.** 2025. Liikunta, terveys, kukoistaminen ja liikunta-alan ammattilainen. Teoksessa M. Salasuo & M. Rauas (toim.) Viisautta ja välittämistä. Liikunta-alan ammattieettinen koodisto ja näkökulmia eettisiin kysymyksiin. Helsinki: Nuoli ry., 53–59.
- Zacheus, T.** 2025. Jokaisella on yhdenvertainen oikeus liikkumiseen. Teoksessa M. Salasuo & M. Rauas (toim.) Viisautta ja välittämistä. Liikunta-alan ammattieettinen koodisto ja näkökulmia eettisiin kysymyksiin. Helsinki: Nuoli ry., 61–69.

Kirjoita Liikunta & Tieteeseen!

Säväyttikö jokin artikkeli? Oletko eri mieltä?
Haluatko täydentää? Tai kirjoittaa artikkelin?

Ota yhteyttä jouko.kokkonen@lts.fi ja tarjoa tekstiä!
Numeron 3/2025 aineistopäivä on 28.4.2025.